

PM 2004 RII (Dnr 312-636/2000)

Byggnadsklassificering av ytterstaden

Borgarrädsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande

1. Stadsmuseinämnden uppmanas att ta fram en projektplan för en fullständig kulturhistorisk klassificering av bebyggelsen i ytterstaden.
2. Stadsmuseinämnden uppmanas att under år 2004 påbörja inventering och klassificering av ytterstadsdelar.
3. Stadsmuseinämnden får i samband med tertialrapport 1 år 2004 återkomma med redovisning av kostnaderna.

Föredragande borgarrådet Kersti Py Börjeson anför följande.

Ärendets bakgrund

Stadsbyggnadsnämnden beslutade den 27 april 2000 att hemställa hos kommunstyrelsen att uppdra åt Stadsmuseet att skyndsamt ta fram en projektplan för en fullständig kulturhistorisk klassificering av ytterstaden.

Remisser

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret som svarade den 1 december 2003. Stadsledningskontoret anser att en klassificering av ytterstadsdelarnas byggnadsbestånd är en viktig del i att tillse att inte kulturhistoriska värden går förlorade och stödjer stadsbyggnadsnämndens hemställan.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige godkände 1996 en fullständig kulturhistorisk klassificering av byggnader uppförda innan 1960. Klassificeringen syftar till att skapa ett bra beslutsunderlag för stadens tjänstemän i arbetet med att bedöma ansökningar om bygglov och liknande ärenden. Den karta som togs fram används också flitigt av intresserade medborgare.

Mina synpunkter

Jag delar stadsledningskontorets synpunkter och förslag till beslut. Klassificeringen över innerstaden utgör ett värdefullt beslutsunderlag för stadsbyggnadsnämnden. Värdefulla byggnader kan sparas för kommande generationer. Kartläggningen ger värdefulla råd i arbetet med att bygga Stockholm på redan exploaterad mark och utveckla Stockholm och inte heller där får kulturhistoriska värden gå förlorade. Ytterstadens utformning är viktig.

Jag föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta följande

1. Stadsmuseinämnden uppmanas att ta fram en projektplan för en fullständig kulturhistorisk klassificering av bebyggelsen i ytterstaden.
2. Stadsmuseinämnden uppmanas att under år 2004 påbörja inventering och klassificering av ytterstadsdelar.
3. Stadsmuseinämnden får i samband med tertialrapport 1 år 2004 återkomma med redovisning av kostnaderna.

Stockholm den 19 februari 2004

KERSTI PY BÖRJESON

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet *Sten Nordin* (m) enligt följande.

Byggnadsklassificeringen av innerstaden har på många sätt varit uppskattad och behjälplig för att öka kunskapen om huvudstadens kulturhistoriska värden. Det är också känt att flertalet fastighetsägare satt en stolthet i att deras fastighet bedöms som särskilt intressant ur ett kulturhistorisk perspektiv och därför välkomnat byggnadsklassificeringen. För att ytterligare öka kunskapen om stadens historia ter det sig rimligt att klassificering genomförs också bland ytterstadens byggnader.

I sammanhanget finns anledning att poängtera vikten av att Stockholm ges möjligheter att växa och utvecklas. Det innebär att en byggnadsklassificering aldrig får tolkas som en lagstiftning som omöjliggör förändringar eller ombyggnationer. Att byggnadsklassificera staden innebär att man ger fastighetsägare och andra berörda vägledning och stöd – inte att man i varje givet läge säger nej till förändringar och renoveringar. Det finns dessvärre tecken på att den nuvarande majoriteten använder systemet för att beskära fastighetsägares frihet och förhindra en nödvändig utveckling av staden. En sådan tillämpning av byggnadsklassificeringen urholkar syftet, leder till rigida bedömningar och försvårar för stadens utveckling.

ÄRENDET

Stadsbyggnadsnämnden beslutade den 27 april 2000 att hemställa hos kommunstyrelsen att uppdra åt Stadsmuseet att skyndsamt ta fram en projektplan för en fullständig kulturhistorisk klassificering av ytterstaden, samt att anse att aktuell skrivelse är besvarad.

Reservation fördes av vice ordförande *Wigzell, Nilsson, Söderström* och *Agenberg* enligt nedan.

Det hade varit klädsamt om kontoret hade behandlat de bägge skrivelserna som skrivits i detta ämne i samma ärende. Det är trots allt den borgerliga majoritetens ansvarslösa agerande i kulturhistoriska miljöer i byggnadsnämnden som gjort att denna mycket viktiga fråga aktualiserats.

Kommunstyrelsen, Mikael Söderlund, Mats Sahlin, Kerstin Rossipal och Lennart Tonell ska underättas om beslutet genom utdrag ur detta protokoll.

Stadsbyggnadskontoret anför i tjänsteutlåtande av den 12 april 2000 följande.

SAMMANFATTNING

I en skrivelse till stadsbyggnadsnämnden föreslås att också ytterstaden skall få en fullständig kulturhistorisk klassificering. Förebilden skall vara den välkända klassificeringskartan för innerstaden. Denna är i sig resultatet av flera decenniers arbete. Eftersom endast 10-20 procent av ytterstadens bebyggelse idag är klassad fodras därför ett omfattande arbete.

En sådan klassificering vore dock till stort stöd för värnandet av ytterstadens kulturvärden och kontoret tillstyrker varmt skrivelsens förslag. Stadsmuseet bör därför av kommunstyrelsen ges i uppdrag att ta fram en projektplan, med prioriteringar etc, som grund för ett centralt beslut om resurstilldelning. I detta arbete står kontoret givetvis till förfogande.

Skrivelsen

I en skrivelse (bilägges) till stadsbyggnadsnämnden 2000-02-24 föreslår borgarrådet Mikael Söderlund (m), Mats Sahlin (fp), Kerstin Rossipal (kd) och Lennart Tonell (sp) att också ytterstaden, i likhet med innerstaden, skall få en fullständig kulturhistorisk klassificering. I skrivelsen hänvisas därvid till den uppskattade och användbara klassificeringskartan för innerstaden.

Bakgrund

Den välkända klassificeringen för innerstaden utgavs av Stadsbyggnadskontoret och Stadsmuseet 1996, efter godkännande av fullmäktige. Den visar kulturhistorisk klassning av all innerstadsbebyggelse uppförd före 1960. Denna klassning är i sig grundad på ett mycket omfattande inventeringsarbete, utfört av Stadsmuseet under lång tid med början redan 1973. Under flera år var uppåt tioalet personer engagerade på heltid med detta inventerings- och klassningsarbete. I innerstaden återstår idag att klartäggla all bebyggelse tillkommen efter 1960, en lika angelägen och anseilig uppgift.

I ytterstaden återstår ännu mycket mer: Idag är endast ca 20 procent av västerorts och ca 10 procent av söderorts byggnadsbestånd inventerat och klassificerat på motsvarande sätt. Till de stadsdelar som kartlagts på detta sätt hör t ex Äppelviken och Gamla Enskede, samt en del äldre industrimiljöer.

I översiktsplanen utpekats flera områden i ytterstaden som riksintressen för kulturminnesvärden och därutöver definieras ett ännu större antal stadsdelar etc som områden

där särskild uppmärksamhet skall ägnas åt kulturhistoriska värden, populärt kallade 3:12-områden. Begreppet syftar på PBL 3:12 som stadgar att bl a kulturhistoriskt särskilt värdefulla byggnader eller byggnader i områden av dylik karaktär inte får förvanskas. De låga procenttalen ovan innebär dock att flera områden av riksintresse och områden med betydande kulturvärden utanför tullarna idag saknar kulturhistorisk klassificering.

Då anslagen till Stadsmuseets inventerings- och klassificeringsverksamhet successivt skurits ned, har det hittills varit svårt att se någon möjlighet att under överskådlig tid ändra på detta förhållande.

Dagsläge

I den nya översiktsplanen ingår Stockholms byggnadsordning, som med utgångspunkt från PBL:s hänsynsregler ger vägledning i form av förhållningssätt till stadens karaktärsdrag. Dessa förhållningssätt är även i sig generella till sin natur och behöver preciseras, vilket t ex gjorts i de miljöprogram som kontoret utarbetat för flera stadsdelar.

I kontorets och nämndens hantering av kulturhistoriskt värdefulla byggnader, som t ex vid bygglovprövning av förslag till om- och tillbyggnation, finns dock ofta ett behov av en mer precis vägledning, som i större utsträckning utgår från den enskilda byggnaden. I innerstaden hanteras dylika ärenden ofta med stöd just av den kulturhistoriska klassificeringen. En byggnads klassning ger därvid vägledning om vilka förändringar etc som kan tillåtas. I ytterstaden saknas i stor utsträckning denna möjlighet eftersom klassificering saknas.

En fråga som i detta sammanhang rönt uppmärksamhet under sista tiden är rivningsansökningar i kulturhistoriskt intressanta småhusområden. Kontoret har i dylika fall haft svårt att utan konkret stöd i form av inventeringar och klassificeringar vägra rivningslov, vilket kan komma att hota kulturhistoriska värden. Kontoret studerar, på nämndens uppdrag, f n denna problematik. Helt klart står det dock att en mer heltäckande klassificering av ytterstadsbebyggelsen vore till stor hjälp.

Stadsbyggnadskontorets synpunkter

Mot bakgrund av vad som ovan anförts, tillstyrker kontoret varmt skrivelsens förslag att också ytterstaden bör få en fullständig kulturhistorisk klassificering. Det som ovan sagts om omfattningen av Stadsmuseets arbete med innerstadsklassificeringen visar dock att det rör sig om en betydande arbetsinsats under lång tid. En sådan insats måste emellertid ses i relation till de mycket stora kulturvärden som på sikt kan äventyras om dagens osäkra situation består. Erfarenheterna från citysaneringen har bittert lärt staden vad bristanden kulturhistoriskt beslutsunderlag kan resultera i.

Med tanke på arbetets tänkbara omfattning och utsträckning i tiden bör ett första led i processen vara ett framttagande av en projektplan, med prioriteringar etc, som grund för ett centralt beslut om resurstilldelning. En sådan plan tas lämpligen fram av Stadsmuseet, men kontoret står givetvis till förfogande i den utsträckning det önskvärt och lämpligt. Kontoret föreslår därför att nämnden hemställer hos kommunstyrelsen att denna uppdrar åt Stadsmuseet att skyndsamt ta fram en projektplan för en fullständig kulturhistorisk klassificering av ytterstaden.

REMISSER

Ärendet har remitterats till Stadsledningskontoret för yttrande.

Stadsledningskontoret anför i tjänsteutlåtande av den 1 december 2003 följande.

Ärendets beredning

Ärendet har remitterats för yttrande till stadsledningskontoret, där det har beretts inom finansavdelningen.

Bakgrund

Stadsbyggnadsnämnden beslutade den 27 april 2000 att hemställa hos kommunstyrelsen att uppdra åt stadsmuseet att skyndsamt ta fram en projektplan för en fullständig kulturhistorisk klassificering av bostadsbeståndet i ytterstaden.

1996 utgavs klassificeringskarta för innerstaden. Den visar kulturstorisk klassning av all innerstadsbebyggelse uppförd före 1960.

I ytterstaden är endast 20 % av västerorts och ca 10 % av söderorts byggnadsbestånd inventerat och klassificerat på ett motsvarande sätt. De låga procenttalen innebär att flera områden av riksintresse och områden med betydande kulturvärden utanför tullarna idag saknar kulturhistorisk klassificering.

Att inte klassificeringar gjorts kan, enligt nämnden, innebära att byggnader med kulturhistoriska värden går förlorade. Utan inventeringar och klassificeringar är det svårt att utan detta konkreta stöd t.ex. vägra rivningslov.

Stadsledningskontorets synpunkter

Stadsledningskontoret anser att en klassificering av ytterstadsdelarnas byggnadsbestånd är en viktig del i att tillse att inte kulturhistoriska värden går förlorade. Kontoret föreslår att stadsmuseinämnden tar fram en detaljerad projektplan för hur en inventering och klassificering av ytterstadens byggnadsbestånd skall kunna genomföras. I projektplanen skall även uppskattade kostnader för genomförandet redovisas. Nämnden får i samband med tertiärrapporter år 2004 återkomma med redovisning av kostnadskalkyl för genomförande av projektet.

Stadsmuseiförvaltningen gör i nuläget en uppskattning att av ytterstadens 97 stadsdelar är det ca 60 stadsdelar där en inventering och klassificering bör göras. Förvaltningen uppskattar att ca 20 stadsdelar kan inventeras och klassificeras per år. Projektet skulle således pågå under ca 3 år. Stadsmuseiförvaltningen uppskattar att kostnaderna preliminärt beräknas uppgå till ca 4 mnkr per år.

Stadsledningskontoret anser, som stadsbyggnadsnämnden, att en klassificering av ytterstadsbebyggelsen behövs för att säkerställa att säkra och tillförlitliga underlag ligger till grund vid beslut. Detta för att inte kulturhistoriska värden skall gå till spillo. Denna klassificering skulle även vara ett effektivt verktyg för att påskynda planprocessen med beaktande av att 20 000 lägenheter skall byggas.